

Dveji namai - dvigubi iššūkiai

Justina MIKELIŪNAITĖ

Vasara prieš beveik penkerius metus - emociškai sudėtingiausia mano gyvenime, sunkesnė nei po abitūros egzaminų. Apsispręsti išvykti gyventi į Bulgariją buvo gerokai sunkiau, nei pasirinkti, ką studijuoti.

Sprendimas išvykti brendo ilgai. Su savo gyvenimo vyru susipažinome dar 2006-aisiais ir po keleto drauge praleistų metų Jungtinėje Karalystėje dar penkerius santykius tęsėme per atstumą, kol galiausiai priėmiau kvietimą kurti gyvenimą jo gimtojoje Bulgarijoje. Nors šalyje per tuos metus ne kartą lankiausi - atostogauti, ilsėtis ar net mėnesį padirbėti per atstumą, tai visai kas kita nei gyventi nuolat - kai svečia šalis tampa ne laikina stotele, ne poilsio vieta, ne nerūpestingu nuotykiu - o namais. Tą namų jausmą čia jaukinuosi iki šiol.

Viena iš priežasčių, kodėl bendrai buičiai ir būčiai pasirinkome vyro šalį - mano profesijos lankstumas ir galimybė dirbti iš namų, nuotoliniu būdu tęsiant Lietuvoje pradėtus kūrybinius darbus. Be to, buvau trupučiuką pramokusi kalbos. Vis dėlto tą pavasarį pasakiusi „taip“ Bulgarijai, pasilikau sau laiko iki rugsėjo - užsibaigti darbus, atsisveikinti su šeima ir bičiuliais, sugalvoti, ką daryt su lyg nepastebimai per tuos metus Lietuvoje prikauptais daiktais. Tačiau pagrindiniai darbai virė galvoje - užė mintys ir vaikščiojau lyg vatinė. Nors esu optimistiška, gana spontaniška, mėgstanti keliones, nuotykius ir atvira pasauliui, visgi tuos mėnesius iki išvykimo jutau kaip niekad daug nerimo ir kažkokio išankstinio ilgesio.

Sunkiausias klausimas: „Ar išvykti visam?“

Buvau patikrinusi ir šalį, ir žmogų, bet vidinis nerimastingumas lydėjo kone kiekviename žingsnyje. Prieš tai lankytos šalys - JAV, Australija, Anglija - buvo laikinos stotelės keliems mėnesiams ar metams, tenkinant smalsumą, jaunatvišką maksimalizmą patirti ir pažinti viską, praplėsti akiratį, užsidirbti pinigų (naujoms patirtims), patobulinti kalbą ir išbandyti save kitoje aplinkoje, aiškiai žinant, kad grįšiu namo. Kraustantis būtent tas namų jausmas ir tampa lyg neapčiuopiamas. Svairsčiau, ar galėsiu jį pasiimti su savimi, ar pavyks susikurti ten, kur vykstu, ir t. t.

Mane gąsdino klausimai: „Tai išvyksti visam?“. Neturėjau atsakymo, apibrėžtu terminu. Žinojau ir tebežinau, kad visad galiu grįžti, bet ne į tą patį tašką, kai išvykau – nes ir pati esu jau kita aš. Baugino nežinia, tačiau niekad neturėjau ir konkretaus gyvenimo plano ar tuo labiau nebandžiau tilpti į nerašytą standartą – mokykla, universitetas, santuoka, būsto paskola, vaikai ir ilgai (ne)laimingai gyveno.

Kai kartą iš tos įtampos net sapne savęs klausiau, kur mane palaidos, kai mirsiu, pabudus raminausi, kad neprivalau apsispręsti visam gyvenimui ir nežinia, kur pasisuks likimas, kaip keisis norai, poreikiai, aplinkybės.

Atvykus ta įtampa atslūgo, sprendimas buvo priimtas ir stengiausi nebesižvalgyti atgal, o pažinti naują šalį, žmones, kultūrą, papročius, patyrinėti ir pačiupinėti viską iš arčiau. Tiesa, pirmus metus išitraukiau į darbus, be to, gana dažnai skraidžiau į Lietuvą, tad ilgesys, kitoks mentalitetas, skirtumai man smogė vėliau. Antrais-trečiais metais jau geriau pažįsti šalį, pamatai pačias įvairiausias jos puses, sugeri viską į save, bet dar sunku priimti. Gal todėl, būtent tuo metu kartais net dėl menko, nereikšmingo konflikto, ginčo leisdavau sau pagrasinti, kad dar vienas lašas į kantrybės taureę – kraunuos lagaminą ir skrendu atgal. Susivokti padėjo artimo žmogaus žodžiai, kad tai – mano valia, kad tik pati geriausiai jaučiu, kur būsiu laimingiausia.

Tai, kad niekas manęs įkyriai, per prievartą neįkalbinėjo, nespaudė gyventi Bulgarijoje, ir padėjo ne bėgti nuo jos, o priimti atsakomybę už savo sprendimą ir prisijaukinti naujus namus, kurti juos. Kuo daugiau atsiranda pažįstamų vietų, žmonių (manikiūrininkė, kirpėja, šokių grupė), savų daiktų namuose, prisiminimų, susijusių su naująja vieta, tuo ji tampa savesnė, artimesnė. Ir blėsta skirstymas mes ir jie, esu aš šioje šalyje – ir ta pati, ir nauja.

Suvokti santykį su Bulgarija padeda tinklaraštis

Pradžioje bene sunkiausia buvo dėl kalbos barjero – galėjau susikalbėti parduotuvėje ar nusipirkti bilietą, bet kompanijoje, kur kalbama daug, greitai, vienas per kitą, kur juokaujama ir daug prasmių lieka tarp eilučių, iš pradžių jaučiausi lyg mirksinti lėlė, galinti tik stebėti. Greitai pradėjau pagauti esmę, tačiau kol sugalvodavau, kaip galėčiau pasakyti tai, ką noriu, tema nesyk

pasikeisdavo. Namuose kalbėdavomės angliškai, tačiau su draugais ar giminaičiais, net ir tais, kurie kalbą moka, persimesdavome keliomis frazėmis ir vis tiek bendras pokalbis nejučiom įsisiūbuodavo bulgariškai.

Esu dėkinga, kad niekas per daug nelaužė liežuvio dėl manęs – teko laužyt man, išdrįsti sakyti, kaip išeina. O kone daugiausia išmokau iš išrinktojo tėvų, ypač mamos. Juodu gyvena netoliese ir nekalba jokia kalba, išskyrus bulgarų ir labai menkai rusų, o bendrauti nuo pat pradžių norėjo. Pradėjusi nuo kreivų, šleivų, juokingų frazių, išradusi savo žodžių, pasitelkdavusi gestus, kūno kalbą ir ne kartą vertusi nusišypsoti aplinkinius, dabar, nors tobulėti dar tikrai yra kur (norint suvaldyti gramatiką ir nuolat turtinti žodyną), jaučiuosi laisvai ir daugeliu temų gana patogiai kalbėdama bulgariškai.

Drąsiau prabilau po gero pusmečio. Tada aplinka ir pažino tikrąją mane – itin šnekią, smalsią, klausiančią, besižavinčią, lyginančią, kartais iki tiesmukumo atvirą. Per ramius stebėjimo mėnesius susikaupė neišsakytų minčių, žodžių, kuriuos norėjosi iškvėpti vienu ypu. Vis dėlto stengdamasi pernelyg nevarginti žmonių savo plepesiais, ėmiau rašyti tinklaraštį, kurį pavadinau „Kliukarka“ (lietuviškai – pleputė). Jis man padėjo ne tik išsakyti įspūdžius, bet ir suvokti savo santykį su Bulgarija, geriau pažinti lietuvių bendruomenę, plačiau pažiūrėti į įvairius reiškinius, skirtumus, bandyti perprasti bulgarišką mentalitetą ir savo vaidmenį čia – poreikius, galimybes, atrasti sau mielų, brangių dalykų ir supažindinti su gyvenimo Balkanuose subtilumais visus, kuriems įdomu apie tai skaityti.

Pažintis su Bulgarija man padėjo geriau susipažinti ir su savimi, apčiuopti ir praplėsti ribas, atviriau žvelgti į pasaulį, iš arti stebėti žmonių kasdienybę, įpročius, pažiūras, įvardinti ir analizuoti skirtumus. Vienas didžiausių iššūkių – nevertinti, neteisti (vien todėl, kad kitaip augau, kitaip manau, ar noriu, kad būtų kitaip), nesusireikšminti, neprisiimti teisuolės vaidmens ir nedalinti patarimų neprašytai – tiesiog stebėti, atvira širdimi priimti, įsigilinti į pasirinkimų, tradicijų esmę, priežastis, bandyti jas suprasti ir mokytis, užuot mokius. Gerbiu šalį, kurioje gyvenu, esu dėkinga Bulgarijai už šiltą priėmimą ir stengiuosi ieškoti ne skirtumų, o tiltų. Nes tik tai, mano galva, padeda augti ir turtina dvasiškai.

Tapatybės ašimi tampa kalba

Nors vis dar jaučiuosi viena koja gyvenanti Lietuvoje (lankausi gimtinėje kelis

kartus per metus, tačiau kasdien dirbu su užsakovais Lietuvoje, skaitau, rašau lietuviškai, kuriu tinklaraštį, stebiu lietuvišką žiniasklaidą, aktyviai dalyvauju Bulgarijos Lietuvių Bendruomenės veikloje), vis labiau jaučiu, kad jaukus, gyvas, žalias miestas į pietus nuo Sofijos taip pat tampa mano namais – tiek fiziniais (su savo rinktais baldais, gėlėmis ant palangių, knygomis, nuotraukomis ir mielomis smulkmenomis), tiek emociniais (su brangiais žmonėmis ir naujais prisiminimais).

Vis dėlto turiu prisipažinti, kad tikrieji draugai liko Lietuvoje ar išsibarstę po pasaulį – savi, laiko patikrinti, įkvepiantys ir kartais artimesni net už kraujo gimines. Per daugiau nei ketverius metus artimų draugysčių su bulgarais neužmezgiau, tačiau labai džiaugiuosi ryšiais su Bulgarijos lietuviais ir bendryste. Gal kad jau jaučiuosi turinti daug bičiulių, nesvarbu, jog jie toli, ir tikiu, kad ypatingiausi žmonės į gyvenimą ateina neplanuotai, specialiai draugysčių su vietiniais neieškau. Dėl to kalti tikrai ne bulgarai – jie šilti, atviri, greitai imantys betarpiškai bendrauti.

Džiaugiuosi gana artimais ryšiais su mylimojo artimaisiais ir galimybe pažinti šeimos gyvenimą, pakeliauti po neturistines vietas, ragauti naminių patiekalų, iš arti stebėti švenčių ritualus ir tiesiog kaimyniškus plepesius ant suoliukų prie daugiabučių. Netapau ir netapsiu bulgare, tačiau bandau iš skirtumų (spontaniškų skambučių, siūlant tuoj pat susitikti, ar net netikėtų svečių, estetikos aukojimo dėl praktiškumo ir net galvos purtymo pritariant) tik smagiai pasijuokti, juos fiksuodama, tyrinédama, bet likdama prie savo tiesų, tik jas truputėli praplédama.

Bulgarija išmokė gyventi lėčiau ir sąmoningiau

Bulgarija žavi savo klimatu – ankstyvu pavasariu, ilgu rudeniu, svetingais žmonėmis (dažnas nustemba ir net jaučiasi pamalonintas, kad užsienietis pasirinko gyventi jų šalį, kalba bulgariškai ir dar randa už ką šią tautą pagirti), spalvomis soduose ir lėkštėse, gražių vietų (kalnai, upės, ežerai, jūra) itin dosnia gamta, turtinga istorija, plačiomis laisvalaikio galimybėmis ir labai neblogu kainos ir kokybės santykiu. Taip pat labai gėriuosi išlaikytomis autentiškomis tradicijomis – varpeliais padabintų avių, ožkų ar galvijų bandomis, kalnuotose vietovėse lydymomis piemenų ir keleto aviganių, autentiškais iš avies odos siūtais kukerių (po Naujųjų metų ir per Užgavėnes į gatves išeinančių persirengėlių, vaikančių piktas dvasias) kostiumais, miestelių šventėmis, tautiniais šokiais, šokamais net daugiabučių kiemuose, gardžiais spalvingais patiekalais, vietoj mums įprastų

kolektyvinių sodų prižiūrimais vynuogynais ir gebėjimu švęsti gyvenimą. Čia vis dar itin populiarūs vardadieniai, įvairios religinės bei nacionalinės šventės ir švenčia jas kas kaip moka - nuo restoranų ir kelionių, iki mėsos ant grotelių kepimo čia pat kieme ar prie garažų: traukiamos kėdės, konstruojami suolai, pavėsinės, buriasi kaimynai ir gyvenimas iki vėlumos verda lauke.

J. Mikeliūnaitės nuotraukos

Esu dėkinga Bulgarijai už lėtesnio, sąmoningesnio gyvenimo pamokas ir daugiau laiko gamtoje. O neakivaizdžiai Lietuvoje esu kone kasdien - rašydama, skaitydama lietuviškai, bendraudama su artimaisiais, kurdamą tinklaraštį, prisijungdama prie lietuvių bendruomenės veiklos. Džiaugiuosi turėdama dvejus namus, kur mane myli ir laukia. Tai turtas, ateinantis su savo kaina ir sava atsakomybe.

Straipsnis spausdintas žurnalo „Pasaulio lietuvis“ 2018 m. birželio-liepos numeryje 6-7/568.

Mielai pasidalysime žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

